C/2025/3997

20.8.2025 г.

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

от 8 юли 2025 година

относно икономическата, социалната, трудовата, структурната и бюджетната политика на Румъния

(C/2025/3997)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 г. за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета ([1]), и по-специално член 3, параграф 3 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси ([2]), и по-специално член 6, параграф 1 от него,

като взе предвид препоръката на Европейската комисия,

като взе предвид резолюциите на Европейския парламент,

като взе предвид заключенията на Европейския съвет,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта,

като взе предвид становището на Икономическия и финансов комитет,

като взе предвид становището на Комитета за социална закрила,

като взе предвид становището на Комитета за икономическа политика,

като има предвид, че:

Общи съображения

(1) Регламент (ЕС) 2024/1263, който влезе в сила на 30 април 2024 г., определя целите на рамката за икономическо управление, която е насочена към насърчаване на стабилни и устойчиви публични финанси, устойчив и приобщаващ растеж и устойчивост чрез реформи и инвестиции, както и предотвратяване на прекомерен държавен дефицит. В регламента се предвижда, че Съветът и Комисията осъществяват многостранно наблюдение в рамките на европейския семестър в съответствие с целите и изискванията, определени в ДФЕС. Европейският семестър включва по-специално формулирането и наблюдението на изпълнението на специфичните за всяка държава препоръки. С регламента се насърчава също националната ангажираност с фискалната политика и се поставя по-силен акцент върху средносрочното планиране, наред с по-ефективно и по-съгласувано прилагане. Всяка държава членка трябва да представи на Съвета и на Комисията национален средносрочен фискално-структурен план, съдържащ нейните фискални ангажименти, както и ангажиментите за реформи и инвестиции, и обхващащ период от 4 или 5 години в зависимост от нормалната продължителност на националния законодателен цикъл. Планът за нетните разходи ([3]) в тези планове трябва да спазва изискванията на регламента, в това число изискванията дългът на сектор „Държавно управление“ да следва правдоподобно низходяща траектория до края на периода на корекция или да остане на разумни равнища под 60 % от брутния вътрешен продукт (БВП), а дефицитът на сектор „Държавно управление“ да бъде сведен и/или поддържан под референтната стойност по Договора от 3 % от БВП в средносрочен план. Когато държава членка поеме ангажимент да осъществи съответен набор от реформи и инвестиции в съответствие с критериите, определени в регламента, периодът на корекция може да бъде удължен с до три години.

([1]) ОВ L, 2024/1263, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) ОВ L 306, 23.11.2011 г., стр. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Нетни разходи съгласно определението в член 2, точка 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263: „нетни разходи“ означава публичните разходи след приспадане на: i) разходите за лихви; ii) дискреционните мерки по отношение на приходите; iii) разходите по програми на Съюза, изцяло покрити с приходи от фондове на Съюза; iv) националните разходи за съфинансиране на програми, финансирани от Съюза; v) цикличните елементи на разходите за обезщетения за безработица; и vi) еднократните и другите временни мерки.

(2) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета ([4]), с който бе създаден Механизмът за възстановяване и устойчивост (МВУ), влезе в сила на 19 февруари 2021 г. По линия на МВУ се предоставя финансова подкрепа на държавите членки за осъществяването на реформи и инвестиции, даващи фискален стимул, финансиран от Съюза. В съответствие с приоритетите на европейския семестър за координация на икономическите политики МВУ стимулира икономическото и социалното възстановяване, като същевременно допринася за устойчиви реформи и инвестиции, по-специално за насърчаване на екологичния и цифровия преход и за укрепване на устойчивостта на икономиките на държавите членки. МВУ също така спомага за укрепването на публичните финанси и за стимулирането на растежа и създаването на работни места в средносрочен и дългосрочен план, за подобряването на териториалното сближаване в рамките на Съюза и за подкрепата на непрекъснатото прилагане на Европейския стълб на социалните права.

(3) Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета ([5]) („Регламентът REPowerEU“), приет на 27 февруари 2023 г., има за цел постепенното премахване на зависимостта на Съюза от вноса на руски изкопаеми горива. Това помага за постигането на енергийна сигурност и диверсификация на енергийните доставки на Съюза, като същевременно увеличава използването на възобновяеми енергийни източници, капацитета за съхранение на енергия и енергийната ефективност. Румъния добави нова глава за REPowerEU към своя национален план за възстановяване и устойчивост, за да финансира ключови реформи и инвестиции, които ще спомогнат за постигането на целите на REPowerEU.

(4) На 31 май 2021 г. Румъния представи на Комисията своя национален план за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 18, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/241. Съгласно член 19 от посочения регламент Комисията оцени целесъобразността, ефективността, ефикасността и съгласуваността на плана за възстановяване и устойчивост в съответствие с насоките за оценка в приложение V. На 29 октомври 2021 г. Съветът прие своето решение за изпълнение за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Румъния ([6]), който бе изменен на 8 декември 2023 г. съгласно член 18, параграф 2, за да се актуализира максималното финансово участие за безвъзмездна финансова подкрепа, както и за да се включи в него главата за REPowerEU ([7]). Отпускането на траншовете зависи от приемането на решение на Комисията, взето в съответствие с член 24, параграф 5, в което се посочва, че Румъния е изпълнила задоволително съответните ключови етапи и цели, определени в решението за изпълнение на Съвета. За да бъде изпълнението задоволително, трябва да е запазено постигането на предходните ключови етапи и цели за същата реформа или инвестиция.

(5) На 21 януари 2025 г. по препоръка на Комисията Съветът прие препоръка, с която одобри националния средносрочен фискално-структурен план на Румъния ([8]). Планът беше представен в съответствие с член 11 и член 36, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕС) 2024/1263, обхваща периода от 2025 г. до 2028 г. и представя фискална корекция, разпределена за седем години.

(6) Въз основа на Регламент (ЕС) № 1176/2011 на 26 ноември 2024 г. Комисията прие Доклада за механизма за предупреждение за 2025 г., в който беше посочено, че Румъния е една от държавите членки, за които ще е необходимо да се извърши задълбочен преглед. Комисията прие и препоръка за препоръка на Съвета относно икономическата политика на еврозоната, както и предложение за съвместния доклад за заетостта за 2025 г., в който се анализира прилагането на насоките за заетостта и принципите на Европейския стълб на социалните права. Съветът прие препоръката относно икономическата политика на еврозоната ([9]) на 13 май 2025 г., а съвместния доклад за заетостта на 10 март 2025 г.

(7) На 29 януари 2025 г. Комисията публикува Компас за конкурентоспособността — стратегическа рамка, която има за цел да повиши конкурентоспособността на ЕС по света през следващите пет години. В него се определят трите преобразяващи императива на устойчивия икономически растеж: i) иновации; ii) декарбонизация и конкурентоспособност; и iii) сигурност. За да се преодолее изоставането в областта на иновациите, ЕС се стреми да насърчава

([4]) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2021/241 във връзка с главите за REPowerEU в плановете за възстановяване и устойчивост и за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) 2021/1060 и (ЕС) 2021/1755 и Директива 2003/87/ЕО (ОВ L 63, 28.2.2023 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Решение за изпълнение от 29 октомври 2021 г. на Съвета за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Румъния (ST 12319/21 + ADD1).

([7]) Решение за изпълнение на Съвета от 8 декември 2023 г. за изменение на Решение за изпълнение от 29 октомври 2021 г. за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Румъния (ST 15833/23 + ADD1).

([8]) Препоръка на Съвета от 21 януари 2025 година за одобряване на националния средносрочен фискално-структурен план на Румъния (ОВ C, C/2025/647, 10.2.2025 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/647/oj).

([9]) Препоръка на Съвета от 13 май 2025 година относно икономическата политика на еврозоната (ОВ C, C/2025/2782, 22.5.2025 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

промишлените иновации, да подкрепя растежа на стартиращите предприятия чрез инициативи като стратегията на ЕС за подкрепа на стартиращите и разрастващите се предприятия и да насърчава въвеждането на модерни технологии като изкуствения интелект и квантовите изчислителни технологии. В стремежа си към по-екологична икономика Комисията изготви всеобхватен план за действие за енергия на достъпни цени и пакт за чиста промишленост, гарантиращи, че преходът към чиста енергия продължава да бъде разходно ефективен и благоприятен за конкурентоспособността, особено за енергоемките сектори, и е двигател на растеж. За да се намалят прекомерните зависимости и да се повиши сигурността, Съюзът е поел ангажимент за укрепване на световните търговски партньорства, диверсифициране на веригите на доставки и осигуряване на достъп до суровини от критично значение и чисти енергийни източници. Тези приоритети са подкрепени от хоризонтални способстващи фактори, а именно опростяването на нормативната уредба, задълбочаването на единния пазар, финансирането на конкурентоспособността, както и изграждането на съюз на спестяванията и инвестициите, насърчаването на уменията и качествените работни места и по-добрата координация на политиките на ЕС. Компасът за конкурентоспособността е хармонизиран с европейския семестър и гарантира, че икономическите политики на държавите членки са съобразени със стратегическите цели на Комисията, като се създава единен подход към икономическото управление, насърчаващ устойчивия растеж, иновациите и устойчивостта в целия Съюз.

(8) През 2025 г. европейският семестър за координация на икономическите политики продължава да се развива успоредно с прилагането на МВУ. Пълното изпълнение на плановете за възстановяване и устойчивост продължава да е от съществено значение за изпълнението на приоритетите на политиката в рамките на европейския семестър, тъй като плановете спомагат за ефективното справяне с всички или значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за всяка държава препоръки, отправени през последните години. Тези специфични за всяка държава препоръки продължават да бъдат еднакво актуални и за оценката на изменените планове за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 21 от Регламент (ЕС) 2021/241.

(9) Специфичните за всяка държава препоръки за 2025 г. обхващат ключовите предизвикателства на икономическата политика, които не са отразени в достатъчна степен в мерките, включени в плановете за възстановяване и устойчивост, като се вземат предвид съответните предизвикателства, установени в специфичните за всяка държава препоръки за периода 2019 – 2024 г.

(10) На 4 юни 2025 г. Комисията публикува доклада за Румъния за 2025 г. В него беше оценен напредъкът на Румъния в изпълнението на съответните специфични за нея препоръки и беше направен преглед на изпълнението от страна на Румъния на плана за възстановяване и устойчивост. Въз основа на този анализ в доклада за страната бяха посочени най-неотложните предизвикателства, пред които е изправена Румъния. В него бяха оценени също напредъкът на Румъния при прилагането на Европейския стълб на социалните права и постигането на водещите цели на Съюза за 2030 г. в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността и социалното изключване, както и напредъкът в постигането на целите на Обединените нации за устойчиво развитие.

(11) Комисията извърши задълбочен преглед по член 5 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 за Румъния. Основните констатации от извършената от Комисията оценка на макроикономическите уязвимости за Румъния за целите на посочения регламент бяха публикувани на 13 май 2025 г. ([10]) На 4 юни 2025 г. Комисията стигна до заключението, че в Румъния са налице прекомерни макроикономически дисбаланси. По-специално уязвимостите се увеличиха, тъй като през 2024 г. както бюджетният дефицит, така и дефицитът по текущата сметка на Румъния нараснаха, а разходната конкурентоспособност се влоши. Големият държавен дефицит се увеличи през 2024 г. Продължаващото нарастване на държавния дефицит, по-специално увеличаването на заплатите и пенсиите в публичния сектор, доведе до засилване на частното потребление и покачване на вече големия дефицит по текущата сметка. Разходите за труд за единица продукция се увеличиха още повече през 2024 г. след много високите темпове на растеж през предходните години, което подкопа разходната конкурентоспособност. През 2024 г. стабилността на външния финансов микс, основан на значителни нетни ПЧИ и средства от ЕС, които бяха ограничили нарастването на външния дълг, отслабна. През 2025 г. и 2026 г. се очакват само незначителни намаления на държавния дефицит и дефицита по текущата сметка. Очаква се растежът и инфлацията на разходи за труд за единица продукция да се забавят, но да останат високи. Напредъкът на политиката през 2024 г. беше минимален, а рисковете за макроикономическата стабилност се увеличиха. Политическата несигурност нарасна към края на миналата година, поради което страната стана уязвима спрямо промени в нагласите на инвеститорите и по-високи разходи по заеми. Връзката между банките и държавата е най-голямата в ЕС и се е увеличила допълнително през 2024 г. Значителен пакет от мерки за фискална консолидация, приет в края на 2024 г., включващ замразяване на пенсиите и държавните заплати, все още предстои да бъде подкрепен от допълнителни мерки, за да се гарантира пълно съответствие с целите на средносрочния фискално-структурен план. В началото на 2025 г. беше приета реформа на механизма за определяне на минималната работна заплата. Изпълнението на средносрочния фискално-структурен план и данъчната реформа през 2025 г. биха могли значително да намалят фискалната уязвимост. Освен това са необходими структурни реформи, и по-специално включените в ПВУ, за да се засилят конкурентоспособността и резултатите в областта на износа и да се привлече допълнително финансиране от ЕС. Вероятно обаче са необходими допълнителни мерки. Като цяло, без решителни действия както по отношение на фискалните, така и на структурните реформи, бюджетният дефицит и дефицитът по текущата сметка вероятно ще останат твърде големи, поради което Румъния ще бъде изложена в значителна степен на промени в нагласите на инвеститорите и на външни сътресения.

([10]) SWD(2025)126 final.

Оценка на годишния доклад за напредъка

(12) На 21 януари 2025 г. Съветът препоръча следните максимални темпове на растеж на нетните разходи за Румъния: 5,1 % през 2025 г., 4,9 % през 2026 г., 4,7 % през 2027 г. и 4,3 % през 2028 г., което съответства на максималните кумулативни темпове на растеж, изчислени спрямо 2023 г. на 20,2 % през 2025 г., 26,0 % през 2026 г., 31,9 % през 2027 г. и 37,6 % през 2028 г. През 2025 – 2030 г. тези максимални темпове на растеж на нетните разходи съвпадат с корективните мерки в съответствие с член 3, параграф 4 от Регламент (ЕО) № 1467/97, препоръчани от Съвета на 21 януари 2025 г. за преодоляване на прекомерния дефицит ([11]). Румъния все още не е представила годишен доклад за напредъка относно действията, предприети в отговор на препоръката на Съвета от 21 януари 2025 г. с оглед преодоляване на съществуващия прекомерен дефицит, изпълнението на набора от реформи и инвестиции, които са в основата на удължаването на периода на корекция, и изпълнението на реформи и инвестиции в отговор на основните предизвикателства, посочени в специфичните за държавата препоръки в рамките на европейския семестър.

(13) Агресивната война на Русия срещу Украйна и последиците от нея представляват екзистенциално предизвикателство за Европейския съюз. Комисията препоръча да се задейства по координиран начин националната клауза за дерогация от Пакта за стабилност и растеж, за да се подкрепят усилията на ЕС за постигане на бързо и значително увеличение на разходите за отбрана, като това предложение беше приветствано от Европейския съвет на 6 март 2025 г.

(14) Въз основа на данни, потвърдени от Евростат ([12]), дефицитът на сектор „Държавно управление“ на Румъния се е увеличил от 6,6 % от БВП през 2023 г. на 9,3 % през 2024 г., а дългът на сектор „Държавно управление“ се е увеличил от 48,9 % от БВП в края на 2023 г. на 54,8 % в края на 2024 г. Според изчисленията на Комисията тези тенденции съответстват на темп на нарастване на нетните разходи от 19,9 % през 2024 г. Въз основа на оценките на Комисията фискалната позиция ([13]), която включва разходи, финансирани както на национално равнище, така и на равнище ЕС, е била експанзионистична, с 0,8 % от БВП през 2024 г.

(15) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. се предвижда реалният БВП да нарасне с 1,4 % през 2025 г. и с 2,2 % през 2026 г., а ХИПЦ-инфлацията да бъде 5,1 % през 2025 г. и 3,9 % през 2026 г.

(16) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. се предвижда държавен дефицит от 8,6 % от БВП за 2025 г. Прогнозираният спад на дефицита през 2025 г. отразява главно изпълнението на пакета от мерки за фискална консолидация в края на 2024 г. Този пакет включваше номинално замразяване на заплатите и пенсиите и някои допълнителни мерки за увеличаване на приходите. Според изчисленията на Комисията тези тенденции съответстват на ръст на нетните разходи от 5,4 % през 2025 г. Въз основа на прогнозата на Комисията фискалната позиция, която включва разходи, финансирани както на национално равнище, така и на равнище ЕС, се очаква да бъде рестриктивна с 1,4 % от БВП през 2025 г. Съотношението на дълга на сектор „Държавно управление“ към БВП се очаква да нарасне до 59,4 % до края на 2025 г. Увеличението на съотношението на дълга към БВП през 2025 г. отразява главно много високия първичен дефицит и в по-малка степен увеличението на лихвените плащания.

(17) Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. разходите на сектор „Държавно управление“ в размер на 0,9 % от БВП се очаква да бъдат финансирани с безвъзмездна подкрепа („безвъзмездни средства“) от Механизма за възстановяване и устойчивост през 2025 г. в сравнение с 0,6 % от БВП през 2024 г. Разходите, финансирани с безвъзмездни средства от Механизма за възстановяване и устойчивост, дават възможност за висококачествени инвестиции и реформи за повишаване на производителността без пряко въздействие върху салдото и дълга на сектор „Държавно управление“ на Румъния.

(18) Разходите за отбрана на сектор „Държавно управление“ възлизат на 1,9 % от БВП през 2021 г., 1,8 % от БВП през 2022 г. и 1,7 % от БВП през 2023 г. ([14]) Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. разходите за отбрана се очаква да бъдат 1,7 % от БВП както през 2024 г., така и през 2025 г. Това съответства на увеличение с 0,2 процентни пункта от БВП в сравнение с 2021 г.

([11]) Препоръка на Съвета с оглед на прекратяване на съществуващия прекомерен дефицит в Румъния, док. ST 5038/25.

([12]) Евростат, Euro Indicators, 22.4.2025 г.

([13]) Фискалната позиция се определя като мярка за годишната промяна в основната бюджетна позиция на сектор „Държавно управление“. Тя има за цел да оцени икономическия импулс, произтичащ от фискалните политики, както тези, които са финансирани на национално равнище, така и тези, които се финансират от бюджета на ЕС. Фискалната позиция се измерва като разликата между: i) средносрочния потенциален растеж и ii) промяната в първичните разходи без дискреционните мерки по отношение на приходите, включително разходите, финансирани с безвъзмездна подкрепа (безвъзмездни средства) от Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на Съюза.

([14]) Евростат, държавни разходи по Класификацията на функциите на държавното управление (КОФОГ). Поради методологични различия между определенията на КОФОГ и НАТО разходите, основани на определението на КОФОГ, може да се различават от разходите, основани на определението на НАТО.

(19) На 21 октомври 2024 г. Съветът препоръча ([15]) на Румъния да затегне фискалната си политика с цел постигане на фискална корекция за 2024 г. като цяло. През 2024 г. структурният дефицит в Румъния нарасна с 2,4 процентни пункта от БВП до 8,8 % от БВП. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. нетните разходи в Румъния се очаква да нараснат с 5,4 % през 2025 г. и с 26,4 % кумулативно през 2024 г. и 2025 г. Въз основа на прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. растежът на нетните разходи на Румъния през 2025 г. се очаква да бъде над препоръчания максимален темп на растеж, установен в корективния план, в годишно и кумулативно изражение, което съответства на отклонение ([16]) от 0,1 % от БВП в сравнение с максималния препоръчителен годишен растеж на нетните разходи през 2025 г. и отклонение от 1,7 % от БВП в сравнение с максималния препоръчителен кумулативен растеж на нетните разходи през 2024 г. и 2025 г. Този висок ръст на нетните разходи се дължи на високия ръст на текущите разходи през 2024 г. (+ 18,7 % спрямо 2023 г.), по-специално на разходите за заплати в публичния сектор (+ 21,5 % спрямо 2023 г.) и социалните трансфери, включително пенсиите (+ 19,5 % спрямо 2023 г.). Прогнозните отклонения не надвишават прага от 0,3 % от БВП за годишните отклонения, докато за кумулативните отклонения те значително надвишават прага от 0,6 % от БВП. Това означава, че съществува висок риск от голямо отклонение от препоръчания максимален растеж на нетните разходи и силна презумпция за липса на ефективни действия.

(20) Въз основа на мерките на политиката, известни към крайната дата на изготвяне на прогнозата, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. се предвижда дефицит на сектор „Държавно управление“, възлизащ на 8,4 % от БВП през 2026 г. Тези тенденции съответстват на ръст на нетните разходи от 8,1 % през 2026 г. Намаляването на дефицита през 2026 г. отразява главно подобряването на ръста на държавните приходи, дължащо се на прогнозираното възстановяване на икономическата активност. Въз основа на оценките на Комисията фискалната позиция, която включва разходи, финансирани както на национално равнище, така и на равнище ЕС, се очаква да бъде като цяло неутрална през 2026 г. Фискалната консолидация също би могла да допринесе за подобряване на външната позиция. Според прогнозата на Комисията съотношението на дълга на сектор „Държавно управление“ към БВП се очаква да нарасне до 63,3 % до края на 2026 г. Увеличението на съотношението на дълга към БВП през 2026 г. отразява главно устойчивостта на много високия първичен дефицит.

(21) В препоръката за одобряване на средносрочния план на Румъния се определя наборът от реформи и инвестиции, които са в основата на удължаването на периода на корекция, заедно с график за тяхното изпълнение. Те включват съществуващи и засилени мерки от плана за възстановяване и устойчивост, като например цялостен преглед на данъчната рамка, обхващащ всички области на данъчното облагане, модернизиране на системата на данъчната администрация, годишни прегледи на разходите, реформа на общите и специалните пенсии и нов механизъм за определяне на минималната работна заплата, както и допълнителни реформи и инвестиции, като например мерки за подобряване на финансирането на предприятията и реформа на системата за разходите на държавните предприятия. Някои от реформите и инвестициите, които са в основата на удължаването и трябваше да бъдат извършени до 30 април 2025 г., не бяха осъществени, като например основната реформа за преглед на данъчната система.

Основни предизвикателства пред политиката

(22) В съответствие с член 19, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/241 и критерий 2.2 от приложение V към него планът за възстановяване и устойчивост включва широк набор от взаимно подсилващи се реформи и инвестиции, които трябва да бъдат изпълнени до 2026 г. Очаква се те да спомогнат за ефективното справяне с всички или със значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за държавата препоръки. В този кратък срок приключването на ефективното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост, включително главата за REPowerEU, е от съществено значение за повишаване на дългосрочната конкурентоспособност на Румъния през екологичния и цифровия преход, като същевременно се гарантира социална справедливост. В съобщението на Комисията „NextGenerationEU – Пътят към 2026 г.“, прието на 4 юни 2025 г., се изяснява приложимият график за приключването на Механизма и се предоставят насоки на държавите членки за постигането на максимална ефективност на изпълнението до 31 август 2026 г., включително относно начините за по-нататъшно рационализиране на техните ПВУ, излагат се основните варианти, които да бъдат взети предвид при преразглеждането им, и се подчертава значението на внимателното съвместно планиране при подаването на последните искания за плащане през 2026 г. За да бъдат изпълнени ангажиментите по плана за възстановяване и устойчивост до август 2026 г., от съществено значение е Румъния да ускори значително изпълнението на реформите и инвестициите, като се справи със забавянията при обществените поръчки, осигури ефективно управление и укрепи административния капацитет. За да се улесни този процес, Румъния трябва да измени плана и да премахне инвестициите, които вече не могат да бъдат постигнати поради обективни обстоятелства, като същевременно запази компонента за безвъзмездни средства. Систематичното участие на местните и регионалните органи, социалните партньори, гражданското общество и други съответни заинтересовани страни продължава да бъде от съществено значение, за да се гарантира широка ангажираност за успешното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост.

([15]) Препоръка на Съвета от 21 октомври 2024 година относно икономическата, бюджетната, трудовата и структурната политика на Румъния (ОВ C, C/2024/6830, 21.11.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6830/oj).

([16]) От 2026 г. тези стойности ще се появяват в контролния общ баланс, установен в член 22 от Регламент (ЕС) 2024/1263.

(23) Изпълнението на програмите на политиката на сближаване, които включват подкрепа от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Фонда за справедлив преход (ФСП), Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и Кохезионния фонд (КФ), се ускори в Румъния. Важно е усилията да продължат, за да се гарантира бързото изпълнение на тези програми, като същевременно се увеличи максимално тяхното въздействие на място. Румъния вече предприема действия в рамките на програмите си по политиката на сближаване, за да повиши конкурентоспособността и растежа, като същевременно засилва социалното сближаване. В същото време Румъния продължава да е изправена пред предизвикателства, включително такива, свързани с образованието, заетостта и социалното приобщаване, както и с повишаването на регионалната конкурентоспособност чрез научни изследвания и иновации, включително чрез разработване или производство на технологии от критично значение, повишаване на устойчивостта на водните ресурси, особено в източната и южната част на страната, и достъпността на жилищата. Като част от междинния преглед на средствата от политиката на сближаване, в съответствие с член 18 от Регламент (ЕС) 2021/1060 от Румъния се изисква да направи преглед на всяка програма, като вземе предвид, наред с другото, предизвикателствата, посочени в специфичните за държавата препоръки за 2024 г. С предложенията на Комисията, приети на 1 април 2025 г. ([17]), срокът за представяне на оценка – за всяка програма – на резултатите от междинния преглед се удължава за след 31 март 2025 г. В тях също така се предоставят възможности за гъвкавост, за да се ускори изпълнението на програмите, както и стимули за държавите членки да разпределят ресурси по линия на политиката на сближаване за пет стратегически приоритетни области на Съюза, а именно конкурентоспособността в областта на стратегическите технологии, отбраната, жилищното настаняване, устойчивостта на водните ресурси и енергийния преход, както и за инвестиции в умения в приоритетни сектори, като същевременно се запазва акцентът върху лицата в най-уязвимо положение в програмите по линия на ЕСФ+.

(24) Платформата за стратегически технологии за Европа (STEP) предоставя възможност за инвестиране в ключов стратегически приоритет на ЕС, като се укрепва конкурентоспособността на ЕС. Средствата по STEP се насочват чрез 11 съществуващи фонда на ЕС. Държавите членки могат също така да допринесат за програмата InvestEU в подкрепа на инвестициите в приоритетни области. Румъния би могла да използва оптимално тези инициативи в подкрепа на разработването или производството на технологии от критично значение, включително чисти технологии с ефективно използване на ресурсите.

(25) Освен икономическите и социалните предизвикателства, разгледани в плана за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС, Румъния следва да предприеме ефективни мерки по отношение на оставащите предизвикателства, свързани с декарбонизацията на икономиката и производството на енергия, подготовката и приоритизирането на големи проекти, качеството и ефективността на публичната администрация, социалната закрила и достъпа до основни услуги, участието на пазара на труда и недостига на умения, бедността и социалното изключване.

(26) Както е посочено в компаса за конкурентоспособността, всички институции на ЕС и национални и местни институции трябва да положат големи усилия за изготвянето на по-прости правила и ускоряването на административните процедури. Комисията си постави амбициозни цели за намаляване на административната тежест – с поне 25 %, като за МСП с поне 35 %, и създаде нови инструменти за постигане на тези цели, включително систематичен стрес тест на наличното законодателство на ЕС и засилен диалог със заинтересованите страни. За да постигне тази амбициозна цел, Румъния също трябва да предприеме действия. 82 % от предприятията смятат, че сложността на административните процедури е проблем за тяхното дружество при извършването на стопанска дейност в Румъния ([18]). Предвидимостта на процеса на вземане на решения продължава да бъде предизвикателство, тъй като оказва отрицателно въздействие върху бизнес средата. Броят на приетите извънредни постановления ([19]) продължава да бъде много висок, което създава несигурност и вероятно възпрепятства инвестициите. Въпреки установената институционална рамка за консултации, участието на съответните заинтересовани страни в разработването и изпълнението на реформите е слабо и рядко се провежда истински диалог, макар че наскоро бяха предприети някои стъпки за подобряване на ефективността на консултациите. Оценките на регулаторното въздействие продължават да бъдат формалност, докато тяхното качество е под въпрос и действителното им използване е несигурно. Бързото изпълнение на реформите в плана за възстановяване и устойчивост, които имат за цел укрепване на капацитета за координация на политиките и анализ на въздействието на всички равнища на управление, както и повишаване на качеството на обществените консултации, би спомогнало за подобряване на икономическите и социалните резултати.

([17]) Предложение за РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА за изменение на регламенти (ЕС) 2021/1058 и (ЕС) 2021/1056 по отношение на специални мерки за справяне със стратегически предизвикателства в контекста на междинния преглед – COM(2025) 123 final.

([18]) Експресен доклад на Еробарометър относно отношението на предприятията към корупцията в ЕС (април 2024 г.).

([19]) Извънредните правителствени постановления са законодателни актове, които имат правна сила на закон. Съгласно член 115 от Конституцията на Румъния правителството може да приема извънредни постановления само в изключителни случаи, изискващи незабавното им приемане, като има задължението да мотивира спешността. Извънредните постановления влизат в сила след внасянето им за обсъждане в компетентната камара на Парламента и след публикуването им в Официален вестник. Впоследствие те трябва да бъдат одобрени със закон в парламента, но започват да пораждат правни последици от датата на влизането им в сила.

(27) Въпреки че Румъния постигна известен напредък, с подкрепата на МВУ, в увеличаването на дела на възобновяемите енергийни източници в своя енергиен микс, енергийната система на държавата все още разчита в голяма степен на изкопаеми горива, които съставляват около 70 % от нейния енергиен микс. Постепенното премахване на въглищата и ограничаването на използването на природен газ чрез замяната им с по-чисти алтернативи, особено възобновяеми енергийни източници, ще подобри качеството на въздуха в Румъния, ще понижи емисиите на CO_2 и ще предпази икономиката ѝ от шокове, свързани с цените на изкопаемите горива, като същевременно ще намали зависимостта ѝ и ще засили енергийната сигурност. Като се има предвид значителният, но недостатъчно използван потенциал на Румъния за енергия от възобновяеми източници (вятърна и слънчева енергия), ускоряването на тяхното разгръщане би могло да подкрепи ангажимента на държавата да увеличи дела на енергията от възобновяеми източници в общото потребление на енергия до 38 % до 2030 г., което е непостижимо с настоящите политики. Румъния все още е изправена пред множество пречки по отношение на въвеждането на възобновяеми енергийни източници — от несигурност по отношение на цените до тромаво издаване на разрешения и неясни правила за земеползване. По-специално прилагането на Закона за вятърната енергия от разположени в морето инсталации от 2024 г. би могло да добави 3—7 гигавата електроенергия до 2030 г., докато допълнителните регулаторни реформи, включително в плана за възстановяване и устойчивост, за опростяване и ускоряване на процедурите за издаване на разрешения биха могли да премахнат пречките пред въвеждането на възобновяеми енергийни източници. Тези усилия ще позволят на Румъния да изпълни ангажиментите си в областта на климата до 2030 г., като създаде работни места и осигури на домакинствата и промишлеността енергия на по-достъпни цени.

(28) Увеличаването на дела на възобновяемите енергийни източници изисква значителни подобрения в електроенергийните мрежи на Румъния, които понастоящем не могат да поемат голямо разширяване на производството на вятърна и слънчева енергия ([20]). Недостатъчният преносен капацитет и остарялата инфраструктура водят до претоварване, ограничаване на производството на енергия от възобновяеми източници по време на върховото производство и трудности при свързването на нови проекти. Целта на енергийната стратегия на Румъния е да се справи с тези проблеми, като се призовава електроенергийната мрежа (както за пренос, така и за разпределение) да бъде модернизирана и цифровизирана чрез използване на интелигентни технологии и съхранение на енергия. Това също така би подобрило енергийната сигурност, тъй като една стабилна мрежа може по-добре да се справи със скоковете в търсенето или сътресенията в доставките. Една по-силна национална мрежа би могла да бъде допълнена от по-силни връзки със съседните държави (като Унгария, България, Молдова и Украйна). Проекти като новата черноморска междусистемна връзка за ПТВН (свързваща черноморското крайбрежие на Румъния с Централна Европа) биха могли да увеличат трансграничния поток и да дадат възможност за бъдещ износ на вятърна енергия от разположени в морето инсталации. Подобряването на трансграничните електроенергийни междусистемни връзки би могло да интегрира по-добре Румъния в европейския енергиен пазар и да повиши стабилността на електроенергийната ѝ система, като същевременно засили енергийната сигурност.

(29) По време на неотдавнашната енергийна криза Румъния въведе спешни мерки, като например тавани на цените и значителни субсидии за електроенергия и газ, за да защити домакинствата и предприятията от рязко покачващите се цени на енергията. Въпреки че тези интервенции осигуриха краткосрочно облекчение и защитиха уязвимите потребители, те бяха свързани с високи фискални разходи и създадоха нарушения на пазара. Общите тавани на цените изпращат погрешни сигнали към пазара, като възпират енергоспестяването и инвестициите в ефективност или нов капацитет. Тъй като цените на енергията се стабилизираха, от решаващо значение е тези схеми за спешна подкрепа постепенно да бъдат премахнати. Румъния отпуска значителни субсидии за изкопаеми горива без планирано постепенно прекратяване преди 2030 г. По-специално субсидиите за изкопаеми горива, които не са насочени по целенасочен начин нито към енергийната бедност, нито към истинските опасения за енергийната сигурност, възпрепятстват електрификацията и не са от решаващо значение за конкурентоспособността на промишлеността, биха могли да се смятат за приоритет за постепенно премахване. В Румъния субсидиите за изкопаеми горива, като например подкрепата за отопление, доставяно на домакинствата, и за покриване на загубите, понесени от дружествата, работещи с изкопаеми горива, са икономически неефективни и удължават зависимостта от изкопаеми горива. От друга страна, Румъния ще се възползва от икономиите, за да помогне за справяне с неустойчиво високия дефицит на сектор „Държавно управление“. Възстановяването на цените на енергията, при които няма нарушения, би могло да насърчи инвестициите в енергия и ефективност от възобновяеми източници, като ускори прехода на Румъния към чиста енергия.

(30) Инвестициите в енергийна ефективност (саниране на сгради с цел по-добра изолация и модернизиране на отоплителните системи), екологична инфраструктура (модернизиране на районните отоплителни мрежи, подобряване на системите за отпадъци и води, както и възстановяване на промишлените райони, засегнати от замърсяване) и технологии за нулеви нетни емисии (разработване на нови промишлени отрасли като компоненти на слънчеви панели, сглобяване на акумулаторни батерии или дори проекти за водород) са допълващи мерки към реформите в областта на предлагането в Румъния. Тяхната цел е да се гарантира, че енергийният преход е икономически ефективен и приобщаващ във всички региони, особено в зависимите от въглища региони, за да се даде възможност за справедлив преход.

(31) Инфраструктурата на Румъния, особено свързаната с устойчивия транспорт, чистата енергия и екологичните и цифровите услуги, все още изисква значителни инвестиции въпреки съществената подкрепа, предоставяна от политиката на сближаване, МВУ и други фондове на ЕС. В много случаи дори достигнали зрялост проекти са изправени пред закъснения, а големите проекти невинаги получават необходимия приоритет за постигане на напредък по график. Преодоляването на тези недостатъци ще повиши сигурността на планирането и ще даде възможност за навременно изпълнение на проектите, което често спомага за създаването на условия за допълнителни частни

([20]) Вж. например Икономически проучвания на ОИСР: Румъния 2024 г.

инвестиции. Качеството и ефективността на публичната администрация трябва да бъдат допълнително подобрени. Прилагането и ако е необходимо, допълнителното подобряване на рамката за стратегическо и бюджетно планиране, която беше въведена с плана за възстановяване и устойчивост, ще подпомогне дългосрочното развитие на държавата, както и приоритизирането на действията и координацията на политиките на централно и местно равнище. По-специално секторната стратегическа рамка изглежда все още е фрагментирана, с припокривания между секторите и без ясно определяне на приоритети.

(32) Участието на жените на пазара на труда в Румъния остава под средното за ЕС (60,3 % спрямо 70,8 % за ЕС). Освен това младите хора са изправени пред високи равнища на безработица, тъй като Румъния е на трето място по равнище на безработица сред младите хора в ЕС (23,9 % спрямо 14,9 % в ЕС) и на най-високото равнище на младите хора, незаети с работа, учене или обучение в ЕС (19,4 % спрямо 11 % в ЕС). Подобряването на съответното им положение и увеличаването на участието им на пазара на труда биха могли частично да противодействат на неблагоприятните демографски условия, както и да предоставят допълнителни възможности на жените и младите хора. В това отношение важно значение ще има справянето с предизвикателствата, свързани с мерките за активизиране и достъпа до образование и грижи в ранна детска възраст, особено в селските райони. През 2024 г. само 11,4 % от децата на възраст между 0 и 3 години са били записани в професионални детски заведения, което е доста под средното за ЕС равнище от 39,2 %, и само 75,7 % (ЕС: 94,6 %) от децата на възраст 3 години до възрастта за задължително начално образование са участвали в образованието и грижите в ранна детска възраст през 2022 г., въпреки че новите детски ясли и допълнителните услуги, които се предвижда да бъдат създадени, могат да подобрят достъпността на услугите за грижи за деца. Румъния би могла да обмисли по-добро насочване на мерките за активизиране на пазара на труда и пренасочване на подкрепата от по-малко ефективни субсидии за заетост към обучение и информационни дейности.

(33) Въпреки че процентът на свободните работни места остава нисък, Румъния е сред държавите членки с най-голям брой професии с недостиг на персонал. Работодателите определят липсата на подходящи умения в рамките на работната сила като едно от основните си бизнес ограничения. Делът на завършилите висше образование и делът на възрастното население с поне основни цифрови умения остават в застой на ниски равнища, което възпрепятства конкурентоспособността. Като се има предвид прогнозираният спад на румънското население в трудоспособна възраст, недостигът на умения може да се влоши без подобрени политики за подпомагане на хората да намерят работа, повишаване на квалификацията и задържане на талантите. Ефективността на повишаването на квалификацията и преквалификацията е възпрепятствана от липсата на основни умения, което се вижда от слабите резултати от Програмата за международно оценяване на учениците (PISA) за 2022 г. В Румъния се наблюдава един от най-високите проценти на 15-годишни в ЕС, които нямат основно ниво на владеене на математика (48,6 % спрямо ЕС: 29,5 %), четене (41,7 % спрямо ЕС: 26,2 %) и природни науки (44 % спрямо ЕС: 24,2 %). Румъния е в процес на модернизиране на системата за професионално образование и обучение, за да отговори на нуждите на пазара на труда, включително чрез въвеждането на дуалната система за ПОО във висшето образование и укрепването на партньорствата с работодателите. Само малка част от студентите обаче се възползват от учене в процеса на работа, а равнищата на заетост сред наскоро завършилите са ниски. За да станат образованието, професионалното обучение и ученето през целия живот по-подходящи за пазара на труда, е важно местните предприятия да бъдат по-добре привлечени за участие в предоставянето на обучение и да се използва по-добре определянето на необходимите умения в разработването на политики, основани на факти, и в адаптирани учебни програми, както и в предложения за обучение.

(34) Въпреки постигнатия напоследък напредък в Румъния продължава да се наблюдава един от най-високите проценти в ЕС на възрастни и деца, изложени на риск от бедност или социално изключване (27,9 % спрямо средно 21,0 % за ЕС), както и система за социална закрила с ниско равнище на адекватност и обхват. Румъния се нуждае от целенасочени усилия, за да постигне напредък в намаляването до 2030 г. на броя на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване. Това би могло да се постигне чрез повишаване на ефективността на системата за социална закрила, осигуряване на стабилно финансиране, ефективно наблюдение и оценка на въздействието, както и по-добър достъп до основни и подпомагащи услуги, включително за ромските общности. Осигуряването на по-голям достъп до качествено здравеопазване продължава да бъде предизвикателство, особено в селските райони и за уязвимите групи. Недостигът на квалифициран персонал ограничава наличието на здравни услуги и дългосрочни грижи. Финансираните от ЕС програми предоставят значителна подкрепа, включително чрез 2 000-те интегрирани общностни услуги, които ще бъдат създадени в селските райони, и укрепването на социалните и здравните образователни служби и службите по заетостта. Преодоляването на тези предизвикателства би спомогнало и за подпомагане на възходящата социална конвергенция в съответствие с анализа на втория етап по държави на Комисията въз основа на характеристиките на Рамката за социална конвергенция ([21]).

(35) С оглед на задълбочения преглед на Комисията и заключенията ѝ относно наличието на прекомерни дисбаланси, препоръките по член 6 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 са отразени в препоръки 1 и 2. Политиките, посочени в препоръки 1 и 2 спомагат за преодоляване на уязвимостта, свързана с големия бюджетен дефицит и дефицит по текущата сметка.

([21]) SWD (2025) 95 – Анализ на втория етап по държави на социалната конвергенция в съответствие с Рамката за социална конвергенция, 2025 г.

ПРЕПОРЪЧВА на Румъния да предприеме през 2025 г. и 2026 г. следните действия:

1. Да укрепи общите разходи и готовността в областта на отбраната и сигурността, като същевременно гарантира устойчивост на дълга в съответствие със заключенията на Европейския съвет от 6 март 2025 г. Да затегне значително фискалната политика, за да се гарантира, че нетните разходи остават в рамките на коригиращия план в рамките на процедурата при прекомерен дефицит, и за да се укрепи външната позиция. Да изпълни набора от реформи и инвестиции, които са в основата на удължения период на корекция, както беше препоръчано от Съвета на 21 януари 2025 г.

2. С оглед на приложимите срокове за навременното приключване на реформите и инвестициите съгласно Регламент (ЕС) 2021/241 спешно да ускори изпълнението на плана за възстановяване и устойчивост, включително главата за REPowerEU. Да ускори изпълнението на програмите по политиката на сближаване (ЕФРР, ФСП, ЕСФ+, КФ), като по целесъобразност се използват възможностите, предлагани от междинния преглед. Да използва оптимално инструментите на ЕС, включително възможностите, предоставени от програмата InvestEU и платформата за стратегически технологии за Европа, за да подобри конкурентоспособността.

3. Да подобри качеството и ефективността на публичната администрация и предвидимостта на процеса на вземане на решения, като същевременно гарантира, че законодателните инициативи не подкопават правната сигурност чрез подходящи консултации със заинтересованите страни, ефективни оценки на въздействието и рационализирани административни процедури. Да подготвя и приоритизира по-добре големи инфраструктурни проекти и да ускорява тяхното изпълнение, да гарантира навременното изпълнение на добре разработени проекти за публични инвестиции и да насърчава частните инвестиции за подпомагане на устойчивото икономическо развитие.

4. Да намали зависимостта от изкопаеми горива, по-специално като ускори въвеждането на енергия от възобновяеми източници, подобри капацитета на мрежата, укрепи трансграничните електроенергийни връзки, постигне напредък в регулаторните реформи, които намаляват риска за проектите за чиста енергия, и подобри прозрачността и ефективността в процеса на издаване на разрешения. Освен това да премахне постепенно субсидиите за изкопаеми горива в сектора на отоплението и да инвестира в енергийна ефективност, екологична инфраструктура и иновации, като вземе предвид регионалните различия, например въздействието върху въгледобивните региони. Да прекрати действащите извънредни мерки за енергийна подкрепа, като използва съответните икономии за намаляване на държавния дефицит.

5. Да засили участието на жените и младите хора на пазара на труда чрез подобряване на ефективността на активните политики на пазара на труда и участието в образованието и грижите в ранна детска възраст. Да се справи с недостига на умения чрез повишаване на основните умения и уменията на работната сила, съответстващи на пазара на труда, както и чрез подобряване на ангажираността на заинтересованите страни и оптимално използване на определянето на необходимите умения в политиките в областта на образованието и уменията.

6. Да намали рисковете от бедност и социално изключване чрез разширяване на социалната закрила и подобряване на нейната ефективност, включително чрез по-добър достъп до качествени основни и подпомагащи услуги, с акцент върху интегрираните социални, здравни, образователни услуги и услуги по заетостта, по-специално за ромите и други групи в неравностойно положение, като същевременно поддържа фискалната устойчивост.

Съставено в Брюксел на 8 юли 2025 година.

За Съвета

Председател

S. LOSE